

УДК 378:330.341.2

Ейнулласва Л. Н.
студентка магістратури
«Управління навчальним закладом»
Житомирського державного університету
ім. І. Франка, м. Житомир
e-mail:leilaein@ukr.net

Інноваційні підходи в управлінні закладами вищої освіти

У статті проаналізовано специфіку інноваційних підходів в управлінні закладами вищої освіти та їх необхідність. Висвітлено та обґрунтовано вимоги до керівника закладу вищої освіти та його професійної підготовки.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що сьогодні Україна стала на шлях інноваційного розвитку, будуючи державність та політику освіти на принципах демократизації, висуваючи на перший план пріоритет людини, її творчий, інтелектуальний, науковий та інноваційний потенціали. У свою чергу, вихід України на міжнародну арену демонструє необхідність реформування освітньої системи держави, акцентуючи увагу на радикальних змінах та перетвореннях в системі управління освітою, що дозволить вийти на новий рівень світової ринкової економіки та різко підвищить конкурентоздатність закладів вищої освіти (ЗВО) України у світі [2].

Світові проблеми та перспективи сучасного розвитку політики, економіки, культури та освіти потребують значних змін у практиці та теорії управління. Управління повинно відбуватися на основі генерації та втілення інноваційних ідей, адекватно відповідати запитам сучасності та створювати середовища, у яких управлінці стають частиною організованої системи, а не просто агентами.

Починаючи з кінця минулого століття спостерігається масова комп'ютеризація, як факт – відбувся наступ інформаційної епохи, в результаті якого постало радикальне питання необхідності нових освітніх систем. Новітня інформаційна база в цьому випадку створила умови, за яких зростає потреба суспільства в пошуку оптимальних структур спрямованих на забезпечення якості освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень. Проблема управління навчальними закладами має різні аспекти і завжди була об'єктом вивчення багатьох українських і зарубіжних учених. Висвітленням цих проблем свого часу займалися такі фахівці та експерти як В. Бондар, Л. Ващенко, І. Зязюн, Л. Калініна, В. Кремень, В. Маслов та ін. Важливість залучення інноватики в управлінські та педагогічні аспекти розкривали у своїх працях Л. Ващенко, Л. Даниленко, В. Паламарчук та ін.

Успішна та конкурентна діяльність вищого навчального закладу сьогодні вимагає розробку та впровадження інноваційних підходів до управління освітньою установою, власне це і обумовлює актуальність статті та її мету – проаналізувати управління закладами вищої освіти на засадах інноваційних підходів.

Виклад основного матеріалу. В Україні в даний час одна з основних проблем управління закладами вищої освіти полягає в тому, що з «науково-освітньої структури» воно повинно перетворитися в комерційно-фінансово-наукову систему. Для оптимальної взаємодії фінансового, комерційного та інтелектуального капіталу необхідні особливі механізми, реалізація яких повинна здійснюватися шляхом застосування економічних методів управління.

Наявних в розпорядженні вузів ресурсів не вистачає на вирішення виникаючих проблем. Для їх вирішення потрібно забезпечити штат фахівців, що мають відповідну кваліфікацію і здатних забезпечити його фінансування. Іншими словами, ЗВО потребує єдиної структури, яка займалася б тільки реалізацією продуктів і послуг, вироблених (наданих) вузом, тобто, необхідно виокремити значимість застосування інноваційного підходу як механізму формування та оптимізації внутрішнього середовища ЗВО [1: 10].

Завдання підвищення ефективності управління процесами ЗВО може бути вирішене і дасть необхідний соціальний і економічний ефект тільки при переході від локальних підсистем керування ЗВО до

інтегрованої інформаційно-аналітичної системи.

На сьогоднішній день розроблені теоретичні засади інноваційних підходів в управлінні, визначено понятійний апарат та класифікація. Під процесом інноваційного управління закладом освіти слід розуміти сукупність послідовних дій, що ведуть до змінення стану системи, направлені на досягнення очікуваного результату. Процес інноваційного управління полягає у пошуку, розробці та втіленні новацій в управлінні закладом освіти, є вмотивованим, цілеспрямованим та усвідомленим, крім того, має чітку ціль – привести освітній заклад у якісно новий стан та режим розвитку [4].

Для управлінця інновація дозволяє створити, отримати та впровадити додаткову цінність в процес управління, однак, з цього погляду інновація не є інновацією до того моменту поки не буде успішно реалізована і не почне приносити фактичну користь.

Сьогодні заклади вищої освіти стали повноправними суб'єктами ринкової економіки, отримавши право самостійно визначати напрямки свого розвитку, цілі й методи їх досягнення. Підвищилися вимоги суспільства до якості освіти, кардинально оновлюються технології навчання, швидко змінюються організаційні та економічні умови діяльності вузів, загострюється конкурентна боротьба на ринку освітніх послуг, постійно змінюється позиція держави по відношенню до вищої школи. Держава відмовилася від ролі головного і єдиного фінансиста вищої освіти. Виникли різні групи замовників і споживачів освітніх послуг зі своїми фінансовими можливостями, запитами та інтересами. З'явилися і успішно розвиваються недержавні заклади вищої освіти, що призводить до конкуренції за низкою кон'юнктурних спеціальностей. Зростання самостійності і свободи ЗВО привело до зростання їх відповідальності за ефективність своїх бізнес-процесів. Спрямованість багатьох вузів на виживання вимагає серйозних змін в процесах управління, оскільки традиційні способи управління в умовах ринку виявилися в ряді випадків неспроможними. Демократизація і децентралізація управління, впровадження нових інноваційних підходів – це один із напрямів поліпшення управління вишом.

На початку XXI ст. філософія освіти визначила наступні функції університетів та університетської освіти в суспільстві:

- навчальна – передача знань;
- дослідницька – розвиток науки;
- сервісна – обслуговування держави, соціуму;
- культуротворча – розвиток культури та інтелекту;
- гуманістична – трансляція важливих ідей.

Основні пріоритети стратегічного розвитку ЗВО можуть бути в розвитку його як закладу вищої освіти дослідницько-інноваційного

типу, діяльність якого орієнтована на випереджаючі наукові дослідження. Все це знаходить відображення в інноваційних моделях управління ЗВО. Необхідно, щоб була висока якість освітнього, наукового і управлінського процесів, відбувалася інтеграція освітньої і наукової діяльності за перспективними науково-освітніми напрямками. Серед сучасних інноваційних підходів управління ЗВО можна також виділити наступні пріоритети:

- розвиток освіти з широким використанням дистанційних форм навчання;
- забезпечення відтворення інтелектуального потенціалу та інтелектуального продукту;
- формування сучасної технологічної середовища, що відповідає вимогам інформаційного суспільства;
- пріоритетність фундаментальної освіти, що сполучається з гнучкою адаптацією до динамічно-мінливих потреб держави, суспільства і особистості.

Однак, картина позитивних зрушень у процесі управління ЗВО затьмарюється низкою недоопрацювань, а також зіткненням поглядів керівників закладів вищої освіти щодо важливості та реалізації цього питання.

Сучасні зміни освітнього змісту та структури, ріст автономії в діяльності ЗВО диктують особливі вимоги і до підготовки керівників цих закладів. Ринкова економіка нашої держави вимагає посилити професійну діяльність спеціалістів соціальної сфери задля підвищення конкурентоздатності на світовому ринку, це стосується і діяльності управлінців у галузі освіти.

Важливою і нагальною для розв'язання проблемою освітньої галузі є питання спеціальної підготовки керівних кадрів. На сьогодні керівники ЗВО – це висококваліфіковані фахівці різних сфер діяльності та педагогічних спеціальностей, однак, вони, як правило, не мають професійної освіти управлінця. Саме відсутність професійної підготовки у сфері управління ЗВО створює невідповідність у функціональній компетентності керівника закладу, що в свою чергу, впливає на ефективність управління в цілому.

Російський дослідник проблем освітнього менеджменту Е. Коротков вживає таке поняття як «професіоналізм управління» і виділяє його характерні риси:

- наявність і статус освітніх підрозділів у структурі системи управління;
- спеціалізовані технології роботи з персоналом, сучасне інформаційне забезпечення процесів управління;

- наукова методологія й ефективна організація розробки управлінських рішень;
- розвинуті прогнозування та стратегічний підхід;
- раціональне використання ресурсів часу [3: 10].

Висновок. Отже, процес управління в освітній системі займає вагомe місце і має прямий вплив на результат управлінської діяльності. Особливого значення воно набуває в сучасних мінливих умовах розвитку всіх соціальних систем нашої держави. Світові проблеми та перспективи сучасного розвитку політики, економіки, культури та освіти потребують значних змін у практиці та теорії управління. Управління повинно відбуватися на основі генерації та втілення інноваційних ідей, адекватно відповідати запитам сучасності, та створювати середовище, у яких управлінці стають частиною організованої системи. Усі ці чинники демонструють необхідність розробити та впровадити в процеси управління ЗВО відкритих, демократичних та інноваційних моделей управління. Крім того, вони чітко вказують на важливість здійснювати і посилювати вплив на управлінські процеси на основі інноваційних підходів, що забезпечить зростання конкурентоспроможності закладів вищої освіти в Україні, підвищення рівня якості надання освітніх послуг, а також розширить компетентність керівників ЗВО.

Список використаних джерел та літератури:

1. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб / П. П. Микитюк. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 295 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33. – 23 квітня. – С. 4-6.
3. Коротков Е. Концепція якості освіти / Е.Коротков // Підручник для директора. – 2006. – № 7. – С. 11-14.
4. Сас Н. Н. Инновационные и исследовательские проекты, программы, подходы [Электронный ресурс] / Н. Н. Сас. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/protsess-innovatsionnogo-upravleniya-uchebnym-zavedeniem-ponyatie-soderzhanie-etapy>

Эйнуллаева Л.

Инновационные подходы в управлении высшими учебными заведениями

В статье проанализировано специфику инновационных подходов в управлении, а также их необходимость. Освящены и обоснованы требования к руководителям вузов и к их профессиональной подготовке.

Einullayeva L.

Innovstive approaches to manegment of the higher educational institutions

In this article were analyzed the specifity of innovative approaches in management of the Higher Educational Institutions and their necessity. Also there were considered and justified the requirements to guidance of the Higher Educational Institution and it's professional training.